

STRESZCZENIE W JĘZYKU POLSKIM

Koncepcja dysertacji oscyluje wokół próby odpowiedzi na pytanie: *jak absolwenci Liceum im. Eugeniusza Romera w Rabce-Zdroju wspominają lata spędzone w tej szkole, co im szczególnie utkwilo w pamięci w związku z pobytem w placówce, które elementy konstytuujące szkołę są w tych wspomnieniach obecne i uznane przez nich jako najważniejsze?*

Uzasadnieniem podjęcia w dysertacji tej problematyki była próba zderzenia licznych opracowań teoretycznych ze swoistego rodzaju pragmatyką dotyczącą szkoły. Autorzy wspomnień o szkole w swoich narracjach budując subiektywny wizerunek szkoły po latach, mówią o tym, co i kto w szkole był dla nich znaczący. Takie spojrzenie z dystansu, może być inspiracją do podjęcia szerszych badań pedagogicznych w zakresie zachowania pamięci szkoły jako pamięci miejsca budującego jej tożsamość, miejsca wspólnego wpisanego w historię życia pojedynczych jednostek i całych środowisk. Drugi argument przeprowadzenia analizy wynika bezpośrednio z zapotrzebowania praktyki pedagogicznej. W bardzo bogatym zestawie publikacji naukowych można znaleźć stosunkowo niewielką liczbę analiz pedagogicznych, uwzględniających pamięć szkoły obecną w narracjach byłych uczniów. Trzecim powodem podjęcia tej problematyki jest fakt braku opracowań dotyczących historii tej konkretnej szkoły, która została założona w 1924 roku i niedługo będzie obchodzić stulecie swego istnienia.

Autor dysertacji postawił sobie trzy cele: teoretyczny, poznawczy i praktyczny. Celem teoretycznym i poznawczym było osadzenie szkoły w teorii, zapoznanie się z zagadnieniem, jakim jest funkcjonowanie szkoły w środowisku, oraz zachowania jej w ludzkiej pamięci. Realizując cel praktyczny, autor skupił się na zebraniu materiałów źródłowych opisujących historię szkoły (źródła zastane) oraz na narracjach absolwentów (źródła wywołane), odnajdując w nich te komponenty, które konstytuują szkołę, które okazują się dla nich istotne na tyle, że zakorzeniły się w ich pamięci. Autor pragnął zebrać materiał źródłowy, który może być wykorzystany zarówno do pracy z nauczycielami i kadrą kierowniczą, jak również do pracy ze studentami, zważywszy na fakt, że sporo uwagi poświęca się kreowaniu idealnego nauczyciela, twórcy klimatu i kultury szkoły, szuka się wzorcowego nauczyciela obdarzonego autorytetem i szacunkiem. Ta misja nabiera szczególnego charakteru zwłaszcza w dzisiejszych czasach, w których można odnotować znaczny upadek autorytetów. Spojrzenie na szkołę i jej nauczyciela przez samych uczniów, oceniających szkołę po latach może być

kluczowe w zrozumieniu wagi, jakie przypisane są poszczególnym elementom konstytuującym szkołę, skoro zapisują się w pamięci indywidualnej i zbiorowej jej podmiotów.

Praca ta nie ma charakteru monografii szkoły, a skupia się na uwypukleniu postaci i faktów z historii szkoły, które były znaczące dla osób kiedyś pobierających naukę w tej placówce, skoro te właśnie ślady pozostały w ich pamięci. Dysertacja składa się z dwóch części: teoretycznej oraz empirycznej. W pierwszej dokonana została analiza literatury przedmiotu dotyczącej kluczowych dla tematu kategorii, czyli szkoły z elementami ją konstytuującymi oraz pamięci traktowanej jako pamięć szkoły, pamięć miejsca. Autor przyjął w pracy paradygmat o ukierunkowaniu humanistycznym, ponieważ opiera się on na indywidualnym, a przede wszystkim subiektywnym podejściu badanych do opisywanych faktów z życia społecznego. Zastosowany został schemat badań historycznych (w części opisującej przeszłe losy szkoły (bazując na źródłach zastanych) oraz schemat badań etnograficznych (korzystając z techniki wywiadu narracyjnego). Chcąc pokazać kontekst historyczny badanego środowiska czyli szkoły, której absolwenci zostali poddani badaniu, autor podzielił przeszłość szkoły na pięć okresów (lata do 1939 r. oraz kolejne: 1945 - 1950, 1950 -1961, 1961 -1999 oraz 1999 – 2010), w każdym z nich odniósł się także do historii miejscowości, w której placówka działa oraz do reform systemu oświaty, którym - na przestrzeni prawie jednego wieku - szkoła podlegała. Zebrany materiał faktograficzny dotyczący blisko stuletniej historii szkoły, przedstawiony chronologicznie, stanowił tło dla zebranych w wywiadach wypowiedzi byłych uczniów placówki.

W rozprawie zastosowana została jakościowa strategia analizy materiału badawczego zebranego w wywiadach narracyjnych, prowadzonych w grupie szesnastu absolwentów szkoły będących uczniami w różnych okresach rozwoju placówki. Autor poprzez te wypowiedzi pragnął wydobyć nową wiedzę, opartą na uchwyceniu tego, co i jak wspominają badani, jak spostrzegają swoją przeszłość w szkole, jaka jest ich subiektywna ocena tej placówki, dlaczego zachowali ją w pamięci. Zamiarem autora była próba objaśnienia, a nie wyjaśnienia (pokazanie nie tego jaka była szkoła, lecz jak ją zapamiętali byli uczniowie). Autor pragnął zrozumieć doświadczenia szkolne absolwentów, spojrzeć na szkołę i zachodzące w niej procesy z ich punktu widzenia, patrzących na te problemy z perspektywy czasu. Zaprezentowany został materiał empiryczny, zebrany podczas wywiadów z absolwentami oraz przeprowadzona analiza zawartości treściowej tych narracji.

Przegląd literatury przedmiotu początkowo skłonił autora do opowiedzenia się za teorią, która postrzega szkołę jako środowisko wychowawcze, stanowiące przestrzeń, która umożliwia uczniom warunki do zdobywania określonych kompetencji, wiedzy i umiejętności. Zważywszy jednak na zebrany w narracjach materiał badawczy i jego analizę autor zrewidował swoje stanowisko, skłaniając się do spojrzenia na szkołę jak na organizację. Skorzystał z propozycji Inetty Nowosad, bowiem fragmenty narracji układały się w pięć kategorii analitycznych (odnoszących się do kategorii centralnej, czyli szkoły zachowanej w pamięci jej absolwentów), którymi są: szkoła działająca w środowisku, strategie, struktura, relacje i wartości.

Na podstawie tej analizy sformułowane zostały wnioski, które nie uprawniają do budowania teorii pedagogicznych, ale mogą stanowić podstawę do refleksji. Autor rozprawy żywi nadzieję, że analiza zebranego materiału badawczego stanie się inspiracją do dyskusji na temat szkoły postrzeganej, jako instytucji edukacyjnej prowokując kolejnych badaczy do dalszych poszukiwań. Ponadto zebrany bogaty materiał archiwalny dotyczący Liceum Romera może stanowić impuls do przyjrzenia się tej - wyjątkowej na mapie Polski - szkole, która przeszła ewolucję dyktowaną zmianami porządku społecznego w naszym kraju; od prywatnej instytucji będącej pierwowzorem szkoły uzdrowskiej, podporządkowanej edukację reżimowi leczenia, przez jednostkę odebraną jej właścicielowi i najpierw oddaną Spółdzielni Samopomoc Chłopska, ostatecznie upaństwowioną, a dzisiaj plasującą się wysoko w krajowym rankingu szkół średnich o profilu ogólnokształcącym.

Scider M.

